

ГЕЛІНАДА ГРІНЧЕНКО, АЛЬБЕРТ ВЕНГЕР

**АРХІВНО-СЛІДЧІ СПРАВИ
ЩОДО ВБИВСТВ ПАЦІЄНТІВ
ПСИХІАТРИЧНИХ ЛІКАРЕНЬ
ОКУПОВАНОЇ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ:**

**ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО,
ЛЮДИ І ПАМ'ЯТЬ**

Гелінада Грінченко, Альберт Венгер

■ **АРХІВНО-СЛІДЧІ СПРАВИ ПРО ВБИВСТВА ПАЦІЄНТІВ
ПСИХІАТРИЧНИХ ЛІКАРЕНЬ ОКУПОВАНОЇ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ:
ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО, ЛЮДИ І ПАМ'ЯТЬ**

ISBN 978-966-981-849-2

9 789669 818492 >

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

HISTORICAL
FACULTY
- SINCE 1918 -

Книга підготовлена до друку завдяки підтримці
Вічного фонду ім. д-ра Демітріуса та Марії Тодосейчуків
Канадського інституту українських студій

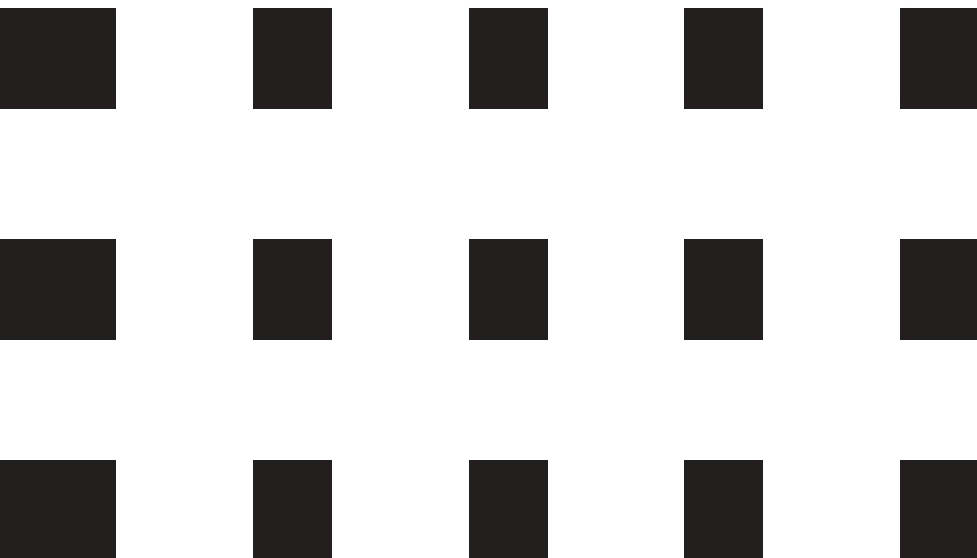
The publication of this book is supported
by the Demetrius and Maria Todosijczuk Memorial Fund,
Canadian Institute of Ukrainian Studies

ДНІПРО
2024

GELINADA GRINCHENKO, ALBERT VENGER

**ARCHIVAL CASE FILES
REGARDING THE KILLING
OF PSYCHIATRIC HOSPITAL PATIENTS
IN OCCUPIED DNIPROPETROVSK REGION:**

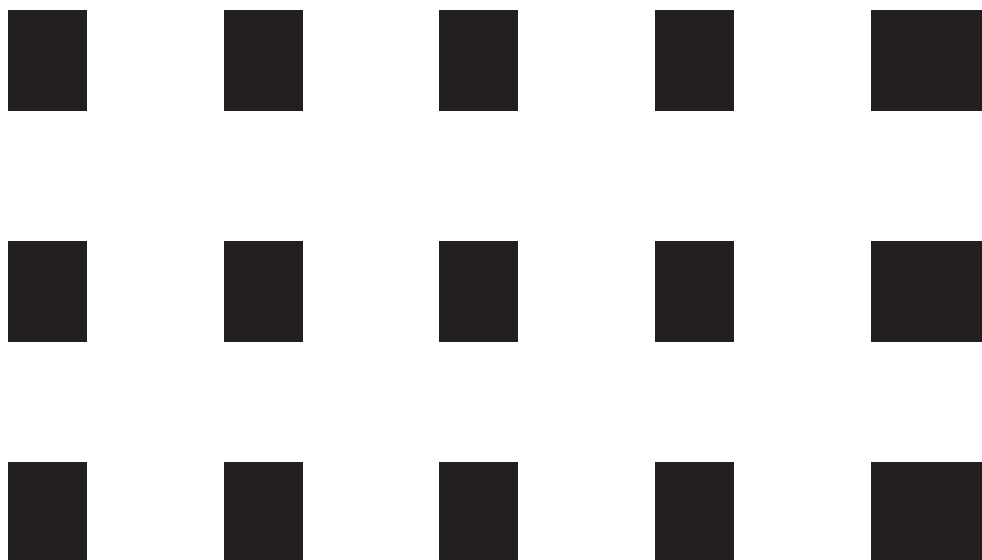
**HISTORICAL SOURCES,
PEOPLE, AND MEMORY**

ГЕЛІНАДА ГРІНЧЕНКО, АЛЬБЕРТ ВЕНГЕР

**АРХІВНО-СЛІДЧІ СПРАВИ
ЩОДО ВБИВСТВ ПАЦІЄНТІВ
ПСИХІАТРИЧНИХ ЛІКАРЕНЬ
ОКУПОВАНОЇ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ:**

**ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО,
ЛЮДИ І ПАМ'ЯТЬ**

УДК 94:616.89] [477] "1941/1943"

Грінченко Г., Венгер А.

Т350 Архівно-слідчі справи щодо вбивства пацієнтів психіатричних лікарень окупованої Дніпропетровщини: історичне джерело, люди і пам'ять. – Дніпро: Ліра, 2024. – 528 с.

Рецензенти:

Олександр Лисенко, д. іст. н., проф., завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України;

Світлана Мороз, заслужений лікар України, д. мед. н., проф., директорка Дніпропетровської багатопрофільної клінічної лікарні з надання психіатричної допомоги;

Олександр Чепурко, к. іст. н., доц. кафедри історії України Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Друкується за рішенням вченої ради Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол №5 від 22.12.2022 р.)

У монографії, ґрунтуючись на архівно-слідчих матеріалах, автори розповідають про один із нацистських злочинів, який до недавнього часу залишався малодослідженим та майже невідомим. А саме – про масові вбивства пацієнтів психіатричних клінік Дніпропетровщини під час німецької окупації. У монографії також вивчено долі медичного персоналу цих клінік, відтворено зміни в політиці пам'яті та меморіалізації цієї трагедії, досліджено особливості архівно-кримінальних справ як історичного джерела. Окрім цього, у виданні вміщено важливі документи з архівно-слідчих справ, у яких фігурували співробітники психіатричних лікарень.

The monograph, drawing on archival investigative materials, unveils a Nazi crime that remained underexplored and almost unknown until recently. Specifically, it explores the mass killings of patients in psychiatric clinics in Dnipropetrovsk region during the German occupation in WW II. The monograph also delves into the fates of the medical personnel in these facilities, traces developments in the politics of memory and memorialization of this tragedy, and examines archival criminal cases as a specific historical source. Additionally, this publication includes selected important documents from archival investigative files related to the staff of psychiatric hospital staff.

На обкладинці використано фото «Стіна, біля якої розстрілювали пацієнтів лікарні та в'язнів концтабору» із фотоальбому «Игрнская психиатрическая больница после фашистско-немецкой оккупации» (1947).

ISBN 978-966-981-849-2

© Гелінада Грінченко, Альберт Венгер, текст, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	9
----------------	---

ЧАСТИНА I. ІСТОРІЯ, ЛЮДИ І ПАМ'ЯТЬ

Розділ I.

Ігреська лікарня й Васильківська колонія: довоєнна історія, німецька окупація та вбивства пацієнтів.....	59
---	-----------

Розділ II.

Історіографія і пам'ять про масові вбивства пацієнтів психіатричних лікарень під час німецької окупації України: загальний контекст і місцева специфіка.....	81
---	-----------

Розділ III.

Медичні працівники психіатричних лікарень окупованої Дніпропетровщини: біографічні нариси.....	107
---	------------

ЧАСТИНА II. ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО

Розділ I.

Архівно-слідчі справи щодо масового вбивства психічнохворих: специфіка і джерельний потенціал.....	157
---	------------

Розділ II.

Ігреська психіатрична лікарня: документи і матеріали.....	185
--	------------

Розділ III.

Васильківська лікувально-трудова колонія: документи і матеріали.....	439
---	------------

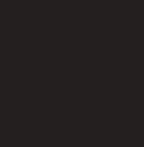
ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК.....	507
-----------------------------------	------------

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	513
------------------------------	------------

CONTENTS

FOREWORD.....	9
PART I. HISTORY, PEOPLE, AND MEMORY	
Chapter I.	
Ihren Hospital and Vasylkivka Colony: Pre-war History, German Occupation, and Patient Killings.....	59
Chapter II.	
Historiography and Memory of Mass Killings of Psychiatric Hospital Patients During the German Occupation of Ukraine: General Context and Local Specifics.....	81
Chapter III.	
Medical Professionals in Psychiatric Hospitals in Occupied Dnipropetrovsk Region: Biographical Sketches.....	107
PART II. HISTORICAL SOURCES	
Chapter I.	
Archival Case Files on the Mass Killing of the Mentally Ill: Specifics and Source Potential.....	157
Chapter II.	
The Ihren Psychiatric Hospital: Documents and Materials.....	185
Chapter III.	
The Vasylkivka Treatment and Labour Colony: Documents and Materials.....	439
GEOGRAPHICAL INDEX.....	507
NAME INDEX.....	513

ПЕРЕДМОВА

Ідея створення цієї книжки сягає 2016 р., коли в рамках міжнародного проекту «Непотрібні люди»: знищення пацієнтів психіатричних лікарень під час німецької окупації України», підтриманого німецьким Фондом «Пам'ять, відповідальність, майбутнє», в архіві Управління Служби безпеки України в Дніпропетровській області було виявлено слідчу справу «Ігреських лікарів»¹ і вперше введено її до наукового обігу. Під час реалізації проекту знайдено схожі справи також у Галузевому державному архіві СБУ, інших архівах УСБУ (м. Вінниця, м. Полтава, м. Херсон та ін.). В опублікованих у спеціальному числі часопису «Україна модерна»² результатах проекту ми визначили особливості злочину щодо психічнохворих на території окупованої України, схарактеризували його етапи, виявили основних організаторів та винуватців, описали наявну джерельну базу й окреслили напрями майбутніх досліджень проблеми. За нашими підрахунками, число жертв серед хворих, які перебували в психіатричних лікарнях на території окупованої України, становить від 7 до 9 тис. осіб, цих пацієнтів було вбито в різний спосіб у Вінницькій, Київській, Ігреській, Харківській, Херсонській, Чернігівській, Полтавській та низці інших психіатричних лікарень. Ці злочини не були продовженням відомої нацистської «Програми Т-4», у рамках реалізації якої умертвіння пацієнтів відбувалися переважно під егідою та силами медичного персоналу, були централізованими та мали чітку організаційну структуру. Убивства пацієнтів психіатричних лікарень України організовано хаотично й ситуативно, пацієнти тут ставали жертвами айнзатцгруп, які діяли спільно з вермахтом, комендатурою міст, місцевою поліцією та медичним персоналом лікарень. За рік, з літа 1941 до літа 1942 рр., на території окупованої України було знищено абсолютну більшість хворих з ментальними порушеннями. Основними організаторами злочину на цих територіях були представники айнзатцгрупи С (вони скеровували вбивства в лікарнях Вінниці, Ігрень, Києва, Полтави, Харкова), а також D і B, які скеровували вбивства у Сімферопольській та Чернігівській лікарнях відповідно³.

1 Грінченко Г. Г., Венгер А. Г. Масове знищення пацієнтів Ігреської психіатричної лікарні впродовж 1941–43 рр.: цифри, люди, долі. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки»*. Харків. № 23. 2016. С. 60–70.

2 Названому проєкту та його основним результатам присвячено спеціальне тематичне 28 число часопису «Україна модерна», що вийшло 2020 р. під назвою «Непотрібні люди»: злочин, суд, (не)пам'ять (Нацистське насильство щодо пацієнтів психіатричних лікарень, інтернатів для хворих дітей та будинків інвалідів у контексті повосенних судів та меморіальних практик)».

3 Детально див. вступну статтю до названого спеціального числа: Грінченко Г., Петренко О. Непотрібні люди,

Масові вбивства психічнохворих на території окупованої України практично ніколи не відбувалися одномоментно (тобто за один раз), вони реалізовувалися в кілька етапів і могли починатися розстрілами, могли ними закінчуватися, могли комбінуватися з іншими способами вбивства, зокрема з умертвінням голодом, введенням отруйних речовин, забиттям до смерті за здійснення пацієнтами опору (хоча останнє відбувалося дуже рідко, адже мало кому вдавалося навіть спробувати втекти). Наприклад, пацієнтів Київської лікарні було вбито в чотири етапи, Ігреньської – в три, Полтавської – в два. Винятком можна вважати розстріл одразу всіх 435 пацієнтів психіатричної лікарні села Стрілеча Харківської області в листопаді 1941 р. При цьому для більшості лікарень поширеною була практика виокремлення та першочергової страти єврейських пацієнтів. Для нацистів ці пацієнти були двічі неповноцінні (сучасні дослідники вживають термін «подвійна стигматизація») – з расового та медичного погляду. На таких пацієнтів спочатку готували окремі списки, потім їх відокремлювали від загальної маси хворих (найчастіше це були окремі палати чи приміщення на території лікарень). Потім відбувалася безпосередня екстермінація⁴.

Найбільш складною і для вивчення, і для інтерпретації на сьогодні залишається участь місцевого медичного персоналу у виконанні цього злочину. Пацієнти жодної великої психіатричної лікарні країни не були врятовані, евакуюватися змогли лише керівники та частка персоналу цих лікарень. Здебільшого майже весь середній та молодший медперсонал, а також усі пацієнти залишилися на місці. Питання участі в злочині медперсоналу дуже проблемне, бо складно визначити, де саме ця участь починається: хто й коли проводив відбір облікових карток хворих, як поведив себе виконавець, коли здогадувався, що на пацієнтів чекає смерть, але при цьому супроводжував їх в окрему палату, автівку тощо, адже цей злочин виконавці намагалися не розголошувати, і місцевий медичний персонал до останнього міг не здогадуватися, що бере участь у підготовці до масового знищення тих осіб, яких вчора лікували. Безпосередня участь також була й полягала найчастіше у супроводженні пацієнтів до місця розстрілу, охороні цього місця від небажаних глядачів, а також в отруєнні пацієнтів та доведення їх до голодної смерті.

Під час дослідження злочинів німецької окупаційної влади проти психічнохворих стало зрозуміло, що випадок Ігреньської лікарні багато в чому унікальний: на відміну від більшості випадків убивств пацієнтів психіатричних лікарень, знищення пацієнтів в Ігрени відбували-

замовчаний злочин: джерела та дослідження про масові вбивства психіатричних лікарень, інтернатів для хворих дітей та будинків інвалідів України часів нацистської окупації. *Україна модерна «Непотрібні люди»: злочин, суд (не) пам'ять*. Число 28. Весна-літо 2020. С. 9-29.

⁴ Про вбивства єврейських пацієнтів детально див.: Петренко О. Масові вбивства єврейських пацієнтів психіатричних клінік за часів нацистської окупації України. *Україна модерна «Непотрібні люди»: злочин, суд (не) пам'ять*. Число 28. Весна-літо 2020. С. 86-110.

ся протягом усіх років окупації, а співучасниками цих злочинів стала більшість співробітників лікарні. Віднайдення справи «Ігреньських лікарів» спонукало нас на подальші пошуки, внаслідок яких було знайдено справу «Дубовицьких медсестер», котрі були звинувачені й засуджені за вбивства пацієнтів Васильківської трудової колонії Дніпропетровської області. Згодом було знайдено справи решти медичних співробітників Ігреньської лікарні та Васильківської колонії, слідство і суд над якими відбувалися пізніше. Після вивчення справ ми здійснили експедиції до вказаних лікарень, обстежили місце злочину, знайшли окремі місця поховання та пам'ятні знаки.

Майже перед самим виданням книги на нас чекала неймовірна знахідка: взимку 2023 р. в музейній кімнаті Дніпропетровської клінічної психіатричної лікарні Дніпропетровської обласної ради⁵ ми виявили три фотоальбоми, які стали безцінною візуальною окрасою цієї книги. Перший альбом створено 1938 р.: це детальна фотоілюстрація території лікарні, життя, побуту, трудотерапії пацієнтів, роботи медичного персоналу тощо. Окрема група фото присвячена Васильківській лікувально-трудова колонія: на знімках зображено умови лікування в сільській місцевості, фото новобудов, дозвілля пацієнтів тощо. Другий фотоальбом створено після окупації, у ньому містяться зображення руїн, на які перетворилась Ігреньська лікарня після відступу німецьких військ. Третій альбом – це плани лікувальних та господарських приміщень для повноенної відбудови лікарні. Зазначимо, що фотографії з альбомів ми використали не лише в ролі ілюстративного матеріалу, завдяки ним вийшло відтворити окремі моменти життя Ігреньської лікарні та Васильківської колонії до окупації. У такому розумінні ці джерела надзвичайно цінні, адже матеріалів про довоєнну історію закладів виявлено досить мало.

Особливості джерельної бази цієї теми та сучасний стан її дослідження зумовили композицію нашої монографії. Її перший розділ присвячено історії лікувальних закладів та злочинам часів окупації. У другому розділі йдеться про історію дослідження теми та специфіку збереження пам'яті на місцях. У третьому представлено результати аналізу архівно-слідчих справ як історичного джерела, висновки про переваги й обмеження, з якими стикається історик, коли працює з такими джерелами. Завершує роботу розділ, присвячений історичним портретам і біографіям медичних працівників: тут наявні біографічні нариси найбільш помітних фігурантів слідства та реконструйовані життєві шляхи деяких лікарів та медсестер. У нашій галереї історичних портретів окреме місце посідає біографія професора Давида Франка, який єдиний з усіх медпрацівників не перебував під слідством, а став жертвою Голокосту.

Значну частину книги становить археографічна частина, у якій опубліковано матеріали архівно-слідчих справ і фотодокументи. Серед

⁵ Сучасна назва Ігреньської психіатричної лікарні.

матеріалів архівно-слідчих справ основне місце посідають протоколи допитів (затриманих, свідків-співробітників лікувальних установ, свідків-пацієнтів), очних ставок тощо, а також матеріали судово-медичних експертиз, вироки судових процесів, апеляційні скарги та матеріали переглядів справ.

Фотодокументи розташовані за хронологічно-тематичним принципом. Відкриває книгу добірка фотографій повсякденного життя Ігреської лікарні кінця 1930-х рр., яка містить знімки основних і допоміжних будівель лікарні, лікарів та лікувального процесу, роботи, відпочинку й дозвілля пацієнтів. Перший і другий розділи доповнено кількома світлинами воєнного часу та перших повоєнних років. Розділ біографічних нарисів проілюстровано фотографіями його головних героїв, а археографічну частину книги – світлинами документів архівно-кримінальних справ. На обкладинці книги зображено фото цегляної стіни зі слідами від куль, саме біля цієї стіни було розстріляно останніх пацієнтів лікарні та в'язнів концтабору, який розташовувався на території Ігреської лікарні.

Над дослідженням цієї теми ми працювали кілька років⁶, і попередні матеріали вже оприлюднювалися для наукової громади у вигляді окремих наукових та науково-популярних статей, виступів на конференціях, семінарах і під час робітень тощо. У цій роботі ми узагальнюємо наші попередні дослідження і представляємо синтезу багаторічних пошуків.

Упродовж років роботи над монографією ми познайомилися та співпрацювали з багатьма людьми й хочемо висловити щире подяку всім, хто в різний спосіб допомагав у реалізації дослідження, насамперед співробітникам архіву Управління СБУ в Дніпропетровській області Наталії Башмаковій та Олександрі Пауку, а також Світлані Мороз, директорці Дніпропетровської багатопрофільної клінічної лікарні з надання психіатричної допомоги. Саме за її сприяння було виявлені згадані вище фотоальбоми, Світлана Мороз виступила також рецензенткою монографії. Окрема подяка Любові Баклан, виконавчці обов'язків директорки Васильківського психоневрологічного інтернату, яка була нашим провідником і сприяла пошуковій роботі під час експедицій.

Ми щиро вдячні Канадському інституту українських студій за фінансову підтримку монографічного дослідження та Сергію Плохю, який рекомендував наш проект для цієї підтримки. Окрема подяка рецензентам: Олександрі Лисенку, Світлані Мороз та Олександрі Чепурку за критичні зауваження і дружні поради; нашим колегам Олені Петренко, Вікторії Науменко, Андрію Усачу за плідну участь у проекті «Непотріб-

⁶ Зокрема під час дослідницької роботи Г. Грінченко в коледжі ім. Імре Кертеса, університет м. Єна, Німеччина.

ні люди»: знищення пацієнтів психіатричних лікарень під час нацистської окупації України», який став стимулом для написання цієї монографії, а також літературній редакторці Марині Курушиній.

Від щирого серця ми дякуємо також дизайнерці Ользі Ващевській за ілюстративну якість і загальне естетичне рішення та Євгенії Венгер за технічну допомогу в підготовці цього видання.

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Балга, м. 416

Бессарабія 318, 416

Білопілля, с. 142

Білоцерківка, с. 126, 209

Біржанде, м. 112

Болгарія 140, 416-419

Брно, м. 211, 128

Брюссель, м. 143, 393

Васильківський р-н, Дніпропетровська область 447, 448, 449, 452-454, 458, 460, 462, 463, 466, 467, 473-475, 477, 478, 481, 488, 491, 503

Весбаден, м. 142

Вільшанка, с. 416

Вінниця, м. 9

Вірменія 129

Воркута, м. 149, 350, 359, 364, 368, 378, 386

Воронцовка (зараз місто Дніпро) 139, 427, 437,

Гватемала 130

Гейдельберг, м. 111

Гондурас 130

Дніпро (Катеринослав, Дніпропетровськ), м. 61-63, 68-70, 74, 102, 112, 113, 116, 126, 128-130, 136, 137, 139, 144, 145, 148, 152, 170, 171, 210, 211, 214, 218, 219, 222-227, 240, 241, 257, 262, 264, 266, 274, 290, 292, 296, 301, 305, 312, 322,

396, 397, 400, 406, 409-412, 333, 347, 348, 350, 356, 360, 382, 384, 392, 393, 395, 414, 416, 423, 426, 435, 437, 447, 453, 470, 472-474, 477, 488, 491

Дніпро, р. 62

Дніпропетровська обл. 63, 69, 71, 144, 150, 168, 214, 216, 222, 224, 228, 229, 233-236, 239, 241, 242, 249, 250, 251, 254, 256, 257, 262, 263, 272, 273, 275, 276, 278, 279, 283, 285, 287, 288, 293, 294, 297, 298, 304, 308, 318, 333, 345, 350, 351, 354, 356, 359, 363, 366, 368, 371, 383, 387, 388, 390, 395, 397, 399, 400, 404, 409, 411, 412, 415, 416, 420, 425, 436, 447, 448, 449, 452, 453, 454, 458, 462, 466, 467, 474, 475, 477, 481, 488, 491, 502, 506

Дніпропетровський (Приміський) р-н., 72, 139, 250, 262, 273, 291, 293, 298, 304, 308, 315, 392, 412, 415, 425, 449, 475, 476

Добрич, м. 140, 416-418

Донецька (Сталінська) обл. 63, 146, 214, 278, 279, 304, 305, 308, 319, 345, 356

Дрец, с. 143, 393

Дубовики с., 67, 71, 77, 68, 90, 100, 101, 103, 150, 151, 168, 448, 449, 452-454, 458, 460, 462, 466, 467, 474, 476, 490, 491

Дубосари, м. 416

Еберевальде, м. 143,

Запоріжжя, м. 64, 214, 221, 223, 242, 244, 251,

Запорізька обл. 63, 209, 414, 436, 458, 459, 460, 488

Ігрень (Карла Маркса), смт. 76 65, 72, 74, 78, 100, 116, 118, 121, 123, 124, 135, 140-142, 144, 148, 175, 199, 201, 230, 233-237, 241, 242, 245-247, 250, 259, 260, 262, 264-281, 284, 288, 290-293, 297-299, 304, 305, 308, 312, 318, 320, 321, 327, 330, 331, 339, 345, 350, 351, 354, 356, 369, 381-383, 388-401, 405, 407, 411, 412, 414-416, 419-424, 427-429, 432, 433, 450, 464-466, 469, 470, 475, 476, 500

Іларіоново, с. 211, 220, 414

Каганович, с. 144

Кам'янське, м. 235, 236, 344

Каратау, гори 129

Катеринославська губернія 62, 63, 116, 126, 145, 148,

Київ, м. 176

Київська обл. 170, 178

Кобленц, м. 97

Ковно (Каунас), м. 111

Лозуватка, с. 148

Лубенський р-н 381 , 382

Лубни, м. 170,

Луганська обл., 63

Маріуполь, м. 140, 146, 279

Мексика 130

Мінськ, м. 92, 97

Москва, м. 327, 366, 369, 396, 394,

Німеччина 76, 77, 121, 122, 128, 140, 142, 143, 150, 152, 175, 179, 211, 224, 232, 245, 251, 291, 307, 352, 353, 357, 361, 370,371, 392, 396, 408, 416, 422, 424, 447, 474, 479, 484, 486, 489, 501,505

Новомосковськ, м. 122, 142

Нурольчі, с. 429

Олександрівський повіт 209, 344

Орловська обл. 92

Офенбург, м. 501

Павлоград, м. 222, 228, 229, 249, 250, 254, 256, 257, 272, 275, 287,

Париж, м. 111

Пастер, с. 416

Первомайськ, станція 416

Петрове, с. 146

Полтава, м. 9.

Посьєт, мис, 129

Прага, м. 128, 134, 210, 211,212,

Преслав, с. 140, 414, 436

Просяне, с. 139

Ростовська обл. 63

Румунія 214, 244, 251

Самара, р. 65

Сапогово, с. 92

Середня Азія 112, 170

Сибір 129

Сиктивкар, м. 367

Синельниківський р-н 503, 209, 212, 213, 298, 345, 356, 421, 423

Синельниково, м. 139, 140, 168, 206, 223, 233, 234, 262, 264, 278, 285, 288, 300, 304, 310, 312, 318, 416, 421, 422-424

Смедово, с. 417

Софіївка, с. 458-460, 488

Софія, м. 141, 214, 223, 419,

СРСР 91, 99, 129, 130, 139, 174,

Стігово, с.150, 505

Стрілече, с. 10, 92, 94

Таджикістан 129

Тверська губ. 111

Тульська обл. 144, 397-401, 404, 409, 410

Тянь-Шань, гори 129

Харків, м. 211, 414, 424

Харківська обл. 10, 92, 94, 264, 272, 405, 414

Херсон, м. 9

Ялта, м. 112

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК¹

Аверкієв М. 128

Акімова Н. 92, 97

Авраменко Г. 76,77

Аронет Ю. 484

Арюпіна Л. 355

Астахова Я. 484

Атанасова Л. 322, 327

Бабак М. 122

Барашников 411

Барвінська М. 336, 358, 363

Барикін 205, 208, 234, 235, 263, 279, 288, 297

Башмакова Н. 12

Берг 116

Беркгоф К. 69, 70

Бернгард Б. 64

Біденко 337, 338, 362

Богачов П. 124, 125, 366, 369, 377, 378

Бондаренко В. 355, 409

Брагар П. 292, 295, 307, 432, 492

¹ В архівних матеріалах оформлення прізвищ не уніфіковано, трапляються випадки, коли прізвища вказані без ініціалів, ми їх подаємо так само. Враховуючи те, що частина прізвищ була записана на слух (зі слів свідків), у матеріалах є різні варіанти їх написання. У такому разі ми подаємо найуживаніший варіант прізвища, а поряд у дужках вказуємо інші. Якщо прізвища та ініціали збігаються, вказуємо імена повністю.

Брагін М. 235, 236, 336

Брандт М. 139, 141, 214, 223, 225, 237, 239, 245, 253, 267, 274, 320, 394, 413, 421, 425-427, 432, 435, 436, 437

Бугрій Г. 292, 295, 305, 309, 336

Бударін І. 359

Вавилов М. 130

Ващевська О. 13

Ведров К. 207

Венгер Є. 13

Вершинін Н. 497

Виноградов В. 494, 498

Власенко Н. 455, 483

Володимирська 259, 262

Вольфович Ш. 116

Ворошилов К. 120, 121, 145, 350, 353

Гальпер 501

Гальперін Г. 175

Гервалов А. 120, 139, 140, 141, 183, 214, 215, 223, 225, 230, 231, 237, 244, 248, 249, 252, 253, 257, 258, 265-275, 306, 307, 312, 320, 334, 335, 346, 356, 361, 377, 410-414, 42-425, 428-431, 433, 436, 437

Глазова О. 497

Гнидюк М. 484

Гончаров В'ячеслав 96, 71-75, 113-115, 118, 126, 128-137, 139, 141-145, 147-149, 168, 171, 183, 200, 201, 203, 205-207, 209, 210, 214, 218, 222, 223, 228-230, 243, 237-239, 241-250, 252-261, 265, 267, 268, 270, 273-276, 280-282, 284, 290-292, 305-307, 309, 317, 320, 333-335, 337-344, 346-349, 351, 356, 359-361, 363, 373, 378, 384, 386, 388, 393, 394, 402-404, 412, 413, 429, 430, 432,

Гончаров Всеволод 134, 210, 212

Гончаров П. 134, 210, 212

Гончарова Є. 134, 209

Гончарова О. 134

Гончарова Т. 134

Гончарук В. 139, 214, 223-225, 251, 253, 254, 255, 274, 283, 284, 287, 289, 295, 307, 309, 312, 335, 394, 356, 360, 408

Горний А. 387

Горохов 178

Грансон Г. 319

Грузінцева М. 331, 335, 337, 340

Грушевська К. 303, 331, 340

Грущенко 267, 274, 312

Губанов 135, 205, 223-227, 254, 278, 288, 293, 295, 297, 298, 302-304, 308

Давидовська В. 293

Даниленко І. 253

Дацкевич Г. 274

Денисенко І. 147, 214, 221, 223, 225, 232, 244, 251, 252, 267, 274, 280, 284, 290, 307, 312, 320, 334, 408

Деревянко А. 283, 290, 293, 306, 309

Деревянко-Пантелеєва 331, 361

Дерюгіна К. 96

Димощенко Н. 336

Дов-Берг Шнеерсон 103, 104

Довгаль Г. 173, 179, 180

Довгуняк Є. 415

Дудник А. 120, 123, 125, 147, 269, 271, 277, 281, 292, 293, 304, 305, 308, 310, 312, 313, 319, 320, 337, 340, 357, 566-368, 373-374, 376, 377, 380, 385, 386, 389, 390

Дьякович Р. 417

Желіховська М. 415

Зайцев М. 68, 69, 71, 72, 116, 117, 188, 120, 121-126, 139, 141, 208, 224, 242, 253, 262-264, 272, 275-277, 306, 307, 309-311, 319, 320, 333, 334, 339-342, 345, 348-350, 354-357, 359-361, 363, 364, 366-378, 380-390, 413, 429, 431

Зайцева Г. 352, 354.

Захарченко 364, 365

Зеленчук 64, 135, 140, 213, 222, 259, 415.

Зіман Н. 352

Золотарьова М. 120, 123, 125, 269, 273, 311, 319, 340, 356, 361, 367, 373, 374, 377, 380, 384, 385, 387-390, 428.

Іванов 278, 288, 297, 304

Ігнатенко Є. 212

Ігнат'єва М. 174, 175

Ізраїлівський 486, 499

Кагал 448, 451

Касьяненко А. 169

Касьяненко М. 408

Касьяненко О. 169

Кириченко Л. 292, 295, 305, 307.

Кійськ К. 94, 95

Книш 286, 341, 358, 362.

Коваленко А. 484

Козир 503

Колос 411

Корчак Я. 96

Косенко М. 353-355, 371, 372

Костіна С. 319, 320

Кравченко Є. 64

Кравченко К. 455, 490

Край 351

Крижановський П. 296, 313, 322, 327, 328, 330, 344

Кубара Р. 70, 101, 105

Кугай О. 336, 339, 358, 363

Кудема 131

Кузнєцов 369, 396, 397

Кулешова Х. 358, 362

Курінна З. 306, 307

Курушина М. 13

Кучій 307

Кучін 421, 423

Лангерман Ю. 500

Ланда С. 214, 218, 223

Леві Іцхак 103

Левіцька О. 331, 341, 357, 361-363, 371, 384, 388, 389

Левкова У. 207

Летійчук О. 455

Лебедєв 322, 327, 329

Лисенко О. 12

Лідрух І. 319

Лобов 400, 405, 406

Логінов 222, 228, 229, 250, 254-257, 272, 275, 276

Лукашов 366, 367, 388, 494

Луценко В. 455, 461, 464, 465, 468, 469, 477, 481-484, 487, 488, 501

Лучник М. 63

Макаренко Є. 150, 151, 168, 182, 452-454, 460, 461, 464, 465, 468, 469, 477, 480-487, 491, 500, 503, 504,

Максюга (Зайцева) О. 69, 71, 114, 115, 116, 118, 120, 124, 141, 142, 145, 149, 168, 205, 208, 212, 215, 216, 217, 220, 223, 225, 226, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 239, 241, 246, 249, 250, 254, 256, 257, 258, 259, 265, 266, 267, 271, 274, 277, 281, 282, 284, 299, 306, 307, 309, 319, 321, 333, 334, 335, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 346, 347, 348, 349, 351, 353, 359, 360, 363, 373, 375, 378, 379, 384, 388, 411, 413, 429, 431

Мальцева М. 151, 152, 183, 455, 461, 462, 463, 466, 468, 469, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 496, 497, 500, 504.

Маргуліс 174

Матвейцева 455

Матвеев Є. 96

Матвеев С. 175

Мельник О. 99

Менахен-Мендел Шнеерсон 103

Мендель М. 111

Мецгер 319

Мирошникова П. 384

Михайловський В. 164, 322, 327, 329, 449, 452

Мірошніченко І. 322, 237, 449, 451, 484

Мітман Б. 92

Міщенко 483

Мокрінський 397

Мороз 197, 315

Мороз С. 12

Москаленко О. 77, 78, 152, 182, 447, 448, 456, 460-462, 464, 465, 468, 469, 470, 471, 472, 473-475, 480-484, 486, 487, 489, 490, 501, 503, 504,

Мостовий 449, 452

Моторна В. 224, 225, 253, 284, 292, 294, 295, 305, 307, 309, 311, 312, 336, 413, 429

Мунк Г. 11

Науменко В. 13

Науменко У. 71, 72, 144, 145, 255, 209, 302, 303, 312, 329-331, 333, 334, 340, 341, 343-345, 349, 355-363, 365, 383-385, 387-390, 403, 405, 406, 410

Нетале В. 322

Нікольський С. 113

Норейко М. 138, 142, 144, 148, 183,214, 223, 225, 237, 244, 251, 253, 255, 274, 299-301, 303, 312, 331, 332, 335, 337, 340, 343, 349, 356-358, 360, 362, 363-385, 388, 389, 396-400, 405, 406, 408-410, 429

Овсюкевич (Авсюкевич, Бадер, Бауер) І. 115,148, 237, 239, 244, 251-253, 273-275, 307, 312, 335, 336, 346, 358, 363

Овсюкевич В. 115, 216, 225, 226, 237, 239, 240, 245, 251-253, 267, 270, 273, 275, 277, 300,307, 312, 336, 346, 349, 356, 358, 360, 363, 375, 407, 413, 429.

Оганесян Г. 265, 266, 267, 357

Онищенцева 483

Оппенгейм Г. 111

Орджонікідзе Г. 64, 67

Островська Л. 116, 118, 120-125, 195, 196, 237, 236, 265, 269, 270, 276, 277, 293, 311, 318, 339, 340, 351, 352, 353, 354, 357, 366, 367, 368, 371-381, 386, 390.

Павлова О. 319

Пантелеєва А. 149, 285, 286, 301, 302, 340, 341, 358, 362, 477.

Пастельняк 486, 499

Паук О. 12

Пенська Т. 172, 176, 178

Пентер Т. 99

Перепелиця 466

Перепелиця О. 70

Петренко О. 12

Пилипець 452, 456, 458

Писаржевський Л. 128

Письмена О. 142, 143,149, 223, 236, 245, 252, 253, 300, 306, 313, 429

Підпригора Д. 195, 219, 246, 213, 351

Плохій С. 12, 104

Покотило 286, 358, 362

Поліжай В. 102

Пономарьов М. 501

Попов М. 497

Примак В. 435

Райський М. 497

Риндовський Д. 62, 63, 65

Романенко 151, 152, 449, 502, 505, 506

Романовський 489, 490

Руденко Р. 295, 333

Рушковська Т. 198, 143, 144, 171, 182, 198, 247, 391, 392, 395, 396

Савенков 390

Садовський 450, 451, 483

Семенченко 256, 258, 362

Сербін А. 455, 464

Сербін М. 455, 483

Сердечкіна М. 340, 358, 361, 362

Сердюкіна Є. 303, 331

Серебрянська Анна 290, 309, 358

Серебрянська Анфіса 237, 255, 284, 289-293, 296, 305, 307, 308, 321, 432

Сєдов 477

Сідий 131

Сінгур 501

Смирнов В. 124, 372, 377

Смирнов М. 381, 382

Соловей О. 484

Соляник О. 336, 358

Сочевий К. 449

Старей Б. 500

Сугаренко Ф. 71, 72, 138, 146-148, 208, 255, 278, 279, 285-287, 333, 334, 340-348, 356, 358, 359, 360, 362, 363, 365, 384, 388

Сурков 410

Танцюра М. 100, 173, 176, 178

Терехова Л. 331, 340, 357, 361-363, 384, 388, 389

Тимошенко Д. 449-451, 439

Тищенко О. 168, 301, 337, 420, 447, 473

Токаръ С. 355

Торгашин 360

Турганова К. 355

Усач А. 13

Фалько М. 173, 179, 180

Федоров 412, 413, 419, 425, 426, 431, 434, 435, 436

Федотов Д. 92

Фоменко І. 237

Франк Б. 113

Франк Д. 11, 46, 47, 66, 67, 111-116, 142, 214, 216, 218, 219, 223, 225, 232, 239, 243, 244, 253, 255, 261, 267, 274, 330, 334, 335, 346, 403

Халепо Т. 93

Хамбазаров 506

Харун Л. 151, 152, 183, 455, 458, 459, 463, 470, 480-490, 493, 496, 497, 500, 503, 504

Хміль М. 484

Хрестян 322, 327

Хрущев 411

Чепурко О. 12

Чубинець Ф. 449, 451

Шаповалова Н. 352, 371, 372

Шепакович Ю. 500

Шепіль П. 73

Шерер 366, 367, 377, 386, 390

Шиманська Н. 77, 150, 175, 450, 455-457, 466, 468-470, 476, 488-490, 492, 496, 498, 500, 502, 505, 506

Шкляр Б. 499, 452

Шліхта 502

Шпиганович 321, 329

Штрєнк 215, 224, 225, 334, 355, 346

Шумахер О. 217, 232

Щєдров Ю. 104

Щєдрова В. 102, 104

Якимюк 263

Яковлев Г. 170, 172

Яковлев І. 170.

Яковлев К. 170

Яковлев О. 170

Яковлев П. 170

Яковлев С. 170

Яковлева К. 170

Яковлева У. 170

Ярмулович Ф. 214, 223

Ярова Н. 307

Яровий Т. 484

Яценко А. 171, 172, 138, 146-149, 183, 208, 255, 281, 284, 297, 298, 301, 302, 303, 332, 333, 334, 340, 341, 343-345, 349, 356-363, 365, 384, 388, 403, 405, 406, 410

Яценко О. 153, 455, 460, 461, 463, 464, 466, 467, 469-473, 477, 480-484, 486, 487, 503

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

Гелінада Грінченко, Альберт Венгер

**АРХІВНО-СЛІДЧІ СПРАВИ ЩОДО ВБИВСТВ ПАЦІЄНТІВ
ПСИХІАТРИЧНИХ ЛІКАРЕНЬ ОКУПОВАНОЇ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ:
ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО, ЛЮДИ І ПАМ'ЯТЬ**

Літературна редакторка:

Марина Курушина

Коректорка:

Євгенія Венгер

Дизайн та верстка:

Ольга Ващевська

Підписано до друку 12.01.2024. Формат 70x100/16.

Папір офсетний. Друк цифровий. Ум. друк. арк. 40,63.

Наклад 300 пр. Зам. № 3.

Видавництво та друкарня ПП «ЛІРА ЛТД».

Вул. Наукова, 5, м. Дніпро, 49107.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6042 від 26.02.2018.

УСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНО

Перевидання, репродукування, відтворення видання або його частин за допомогою копіювальної техніки чи будь-якими іншими засобами можуть здійснюватися лише з письмового дозволу видавця.

PRINTED IN UKRAINE